

Haberler > Yazarlar > İpek Özbey > 'Kendi yanlışlarımıza fetva verir olduk'

İpek Özbey

'Kendi yanlışlarımıza fetva verir olduk'

3 Haziran 2017

Diyaret İşleri Başkanlığı'nda görevden almalar, mütedeyyin çevrelerin eleştiri odağındaki şatafat merakı, dünyayı sarsan DEAŞ terörü... Eski Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu'yla bir araya gelip bu konuları konuştuk. "Kuran'ı Kerim ile aramız açıldı. Kendi yanlışlarımıza kendimiz fetva verir olduk" diyen Bardakoğlu'na göre çare, 'güzellik, huzur, hoşgörü' ayı ramazanda Müslümanların hayatlarını gözden geçirmesi'...

Diyaret İşleri Başkanı'yken verdiğiniz bir mesajda, ramazan ayını, "İradelerin merhametle eğitildiği ve özgürleştiği, ferdi hayatta dindarlığın, sosyal hayatta kaynaşma ve paylaşmanın yoğun olarak yaşandığı" bir ay olarak tanımlıyorsunuz. Bugün olsa neye dikkat çekerdiniz?

Ben ramazanı farklı algılıyorum. Hayat gelip geçiyor ve insanların zaman zaman durup kendini, hayatını gözden geçirmesi gerekiyor. Şirketler yapar ya, biz de onun gibi öz denetim ve muhasebe yapmalıyız. Ötekinin yapıp ettikleriyle, hatta ne kadar dindar olduğuyla ilgilenmek yerine kendimizin ne kadar iyi bir insan, iyi bir dindar olduğumuzla ilgilenmemiz gerekiyor.

kadar iyi bir insanı, iyi bir dindar olduğuya ilgilenmemiz gerekiyor.

Siz her zaman 'insan olma'nın altını çizdiniz. Peki niye kutuplaştık?

Toplum olarak ayrıştığımız, artık birbirimize öfke duyduğumuz doğrudur. Bunlar sosyal birlik beraberliğimiz açısından alarm noktalarıdır. Ortadoğu toplumları barut fıçısı gibi. Birbirlerine duydukları öfkeyi mezhep, din duyarlılığı veya öteki üzerinden dile getiriyor, onlar üzerinden kimlikler şekilleniyor. İslam dünyasının bir kısmı, mesela Şia kesimi 13 asırdır böyle bir öfkeyle yoğruldu. Sonra bu öfke kendilerine de zarar verdi. Sünni kesimde de hep ötekileştirme ve öfke var. Böyle giderse ateş ocağımıza düşer ve bizi de parçalar.

Kutsal kitap güzelliği, bağışlamayı, ahlaklı, düzgün olmayı emrederken DEAŞ neden bombalar patlatıyor, insanlar birbirine kıyıyor?

Kuran'ı Kerim ile aramız açıldı. Kuran'ı Kerim'in bize verdiği öğütlere kulak tıkadık ve kendi yanlışlarımıza kendimiz fetva verir olduk.

Neden?

Çünkü dini bilgi üretiminde metot kalmadı. Serbest pazar mantığıyla fetva arayan, müşteri memnuniyetine göre fetva verenler kapladı ortalığı. İslam âlimlerinin içinde yaşadığı hayatla ve gerçekliklerle bağı koptu. Üçüncü, beşinci asırda yazılan kitaplardaki bilgileri tekrar ederek insanlara dini anlattığımızı düşünemeyiz. 50 kusur İslam ülkesi var, paramparçayız. İslam barış dinidir diyoruz ama kimseyi inandıramıyoruz, çünkü birçok yerde Müslümanlar birbirinin boğazını sıkıyor. Birbirinin Müslümanlığını beğenmez oldular, birbirini itham ve tekfir ederek sürekli camdan aşağı atmakla meşguller.

Ama şiddeti üretenler ayetlerden hareket ettiklerini söylüyor...

Önce şiddete karar veriyor sonra Kuran'dan veya gelenekten ona uygun pasajlar seçiyorlar. Aynı kafadakiler dördüncü Halife Hz. Ali'yi de onun dindarlığını beğenmedikleri için öldürdüler. Burada din âlimlerine büyük iş düşüyor.

Din iyi anlatılırsa düzelir mi?

Elbette hayır. Her şeyin altüst olduğu, fırsat eşitliğinin olmadığı, işgaller altında umutların tükendiği, siyasal katılımın olmadığı toplumda sadece din anlatarak insanları mutlu edemeyiz. İslam dünyası acilen bilgi, çalışma, üretme, temizlik, sosyal barış, sosyal adalet, insan hakları, kadın hakları, çevre, özgürlükler, ötekinin hakkı gibi temel konularda zihnini durultmak ve bu konularda mesafe almak zorunda. İslamiyette ibadet sadece kıldığımız namaz değildir. İnsanlığa, dünyanın imarına, sulha, barışa hizmet eden her davranış ibadettir.

Yani İslamiyet bize, her işi bırak, namazını kıl, orucunu tut, ondan sonra dünyanın en gelişmiş ülkesi olursun gibi bir vaatte bulunmuyor, öyle mi?

İslamiyet bize bazı ibadetleri yerine getirdiğin zaman anahtar teslim bir mutluluk da vaat etmiyor. Diyor ki, başarmak ve iyiliğe ulaşmak istiyorsan elini taşın altına koyacaksın. Çalışma, üretme, hak, hukuk, adalet, bir toplumun kalkınması, özgürlüğün korunması için bir şeyler yaparsanız gelişirsiniz. İslam dini

dünyada yaşansın diye gönderildi, ahirette değil. Yani dünyayı terk et, hiçbir şey yapma, ahirette kazanırsın mesajını vermiyor. Müslümanlar dünya-ahiret dengesini yitirdiler.

ZENGİNİN YANINDA OLAN BİR SÖYLEM

Din ve para ilişkisi, şatafatlı yaşam da tartışılan konulardan biri. Zengin Müslüman olamaz mı, olmamalı mı?

İslam düşüncesi maalesef bu yüzyılda kapitalizmin ve serbest piyasa ekonomisinin payandası haline geldi. İslam'ın ana kaynaklarının verdiği mesaj sosyal adalet ve hakkaniyet eksenindedir. Ama ne hikmetse İslami düşüncede bu sosyal adalet fikri, fakirin ve mağdurun yanında olma fikri zayıflayıp, giderek güçlünün, zenginin yanında olan bir dini söylem geliştirdi. Gönlüm isterdi ki, evrensel ilâhî din olan İslam'ın günümüz uleması dünyada kanıksadığımız bunca eşitsizlik, sömürü, adaletsizlik, güçlü ve egemenin oldu bittileri karşısında hakkın sesi olsun, her türlü ayrımcılığa karşı çıksın, bizlere hepimizin Âdem'in çocukları kardeşler olduğumuzu, insan olarak eşit ve değerli olduğumuzu, insanca bir hayatın hepimizin temel hakkı olduğunu hatırlatsın. Ama öyle olmadı ve olmuyor. Olup bitene eleştirel baktığımızda bunu açıkça görüyoruz.

SADAKA KÜLTÜRÜYLE OLMAZ

Kimin suçu?

Burada birçok kesimin suçu var ama İslam âlimlerinin de var. Bizim çağdaş ulema, sermaye ve ekonomik ilişkiler konusunda çağın gerektirdiği bütün taleplere uygun fetvalar üretmeye başladı. İslam uleması tıkanıdığımız ekonomik alanlarda sorunları aşmada son derece mahirler. Ama insan hakları, kadın hakları, ötekinin hakkı ve özgürlüğü, cinsiyet ayrımcılığı, sosyal adalet gibi daha geniş tabanlı konuları gündeme taşımaya pek istekli değiller. Sadaka ve iane kültürüyle ya da retorikle bunları sağlayamayız.

'KUTLU DOĞUM'UN FETÖ İLE ALAKASI YOK'

Diyaret İşleri Başkanlığı geçen haftanın gündemiydi. Önce Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Mehmet Emin Özafşar görevden alındı, ardından Kutlu Doğum Haftası'nın adı değişti. Nasıl değerlendiriyorsunuz?

Prof. Dr. Mehmet Emin Özafşar hocayı çok beğenirim; iyi bir hadis âlimidir. Kendisinin FETÖ'yle de modernistlikle de en küçük bir ilgisi yoktur. Bildiğim kadarıyla kendisi ilmi çalışmalara dönmek istiyordu. Onun için ayrılmış olmalıdır. Ama onun bilgisi dışında bir görevden alma varsa bunu şık bulmam. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bugüne kadar Kutlu Doğum Haftası adıyla yaptıkları tamamen Hazreti Peygamber'i anlama ve anlatma etkinlikleridir. FETÖ ile uzaktan yakından ilgisi yoktur. Ve bunu böyle olduğunu "FETÖ'yle alakası vardır" diye yaygara koparanlar da biliyor aslında.

TARTIŞMANIN NEDENİ

Neden böyle bir tartışma yürüyor öyleyse?

Bazı Müslümanlarda İslam ahlakı eksik olduğu için. Kör bağnazlıklar ahlakımızı da buharlaştırıyor. Niyet okumalar, iftiralar da beraberinde geliyor. Bazı Müslümanlar söze din, ahlak, sevgi diye başlıyor, iki satır sonra dili kılıçlaşıyor, “sapık”, “modernist”, “şucu bucu” diye önüne geleni etiketliyor. Diyanet’e karşı “Kutlu Doğum haftaları, bir FETÖ projesidir” şeklinde bir iftirayı duyunca üzüldüm ve irkildim.

Niye irkildiniz?

Diyanet’in bu projesinin hiç de böyle olmadığını biliyorum. Demek ki insanlar kendi çıkarları, konumları, hesapları söz konusu olunca her türlü iftirayı atıyor, her yolu meşru görüyor. Artık FETÖ’cülük bir maymuncuk gibi, herkesin kendi konumunu güçlendirmek için ötekine doğrulttuğu bir silah oldu.

EKONOMİK SEKTÖR OLDU

Yani suçlamalar çıkar ilişkisinden mi kaynaklanıyor?

Bugün birçok dini cemaat birer ekonomik sektöre dönüştü. Unutmamalı, Türkiye’de dini gruplar kamusal alana sirayet etmeye başladığı, kapalı ve kayıtdışı olup kendilerine göre dini eğitim vermeye başlarsa sorun büyür, FETÖ’deki gibi. Ülke benzeri oluşumlara gebe demektir.

FETÖ’nün yerini yeni cemaatler doldurur mu?

Bazı kesim ve cemaatler FETÖ’den doğan boşluğu doldurabilmek için siyasetle, kamusal alanla, yaygın ve kayıtdışı dini eğitimle kendi kapsam alanlarını genişletme hesabı yapıyor olabilir. Öyle zannediyorum ki Diyanet İşleri’yle uğraşmaları da bu yüzden. Bir dini cemaat kendisini alternatif diyanet olarak görmeye başlarsa, sonra paralel kamu gücü olmaya doğru da gider. Dini cemaat ve tarikatlar siyaset, kamusal alan, yaygın din eğitimi ve ticaretten elini çekip kendi asli ve sivil hizmet alanlarına çekilmezse, kayıtdışılıktan çıkıp şeffaf ve denetlenebilir olmazsa yeni maceralar yaşamamız kaçınılmaz görünüyor.

İSLAM DİNİ MÜSLÜMANLAR YÜZÜNDEN MAHCUP

‘Yüzleşme’ kitabınızda, Mısırlı âlimlerin “İslam dini Müslümanların yüzünden mahcup durumdadır” sözüne atıfta bulunuyorsunuz. Sizi mahcup eden şeyler var mı?

Ramazanda olmamız nedeniyle hemen oradan örnek vereyim. Şimdi televizyon programlarını izleyeceksiniz. Reytingi en yüksek programlar en çok menkıbenin anlatıldığı, en çok gözyaşının döküldüğü programlar. Din artık melankoli ve gözyaşı olarak sunuluyor ve algılanıyor. Böyle bir din anlayışı sizi dünya sahnesinde yukarı çeker mi? Hazreti Muhammed’in hayatını öyle bir anlatıyorlar ki, öyle bir hayatın örnek alınması ve yaşanması mümkün değil. Bugün İslam dinini gizemli, esrarengiz bir din olarak sunanlar, asılsız kutsallıklar üretenler aslında kendi din ticaretleri için müşterileri artırımı peşindeler. Bu da beni mahcup ediyor.

ANADOLU İNSANIMIZA ÜZÜLÜYORUM

Halk neden bu programları izliyor?

Çünkü onları böyle besledik, “Din, acı, gözyaşı, melankoli ve menkıbedir” dedik. Ya geçmişe özlemle ya da bir kurtarıcı bekleyerek vakit geçiriyoruz. Bireyi ve birey bilincini, birey sorumluluğunu yok ettik. Başımıza geleni de hep “ya Allah’ın gazabı ya da ötekinin kötülüğü” diye anlattık. “Sen sadece dua et, hatta en etkili ve gizemli duayı ve zamanı bul yeter, bunlardan kurtulursun” diyerek piyangocu bir anlayışı besledik. Halkı böyle besleyince onlar da buna uygun hoca tipi istemeye başladı.

Bu anlayış insanlara ne yapıyor?

Geniş halk kitlesi istiyor diye menkıbe ve hurafe dolu bir din anlatanlar farkında olmadan dinin toplumlara uyuşturduğu tezini de desteklemiş oluyor. Anadolu’dan gelip, bunu dini bilgilendirme sananlara, boynu bükük dinleyen garip Anadolu insanımıza üzülüyorum.

İSLAMOFOBİ MAHALLEMİZE İNECEKTİR

Sırf bu yüzden dinden uzaklaşanlar oluyor mu?

Harika bir konuya değindiniz. Böyle bir dini anlayışın, çocuklarımız, torunlarımız tarafından nasıl karşılanacağından emin değilim. Artık yavaş yavaş yol ayrımına geliyoruz. Çocuklarımız, torunlarımız sorguluyor, görüyor, biliyor. Bireyin olmadığı, kadın hakkı, insan hakkı, çevre bilinci, bilgi üretimi, sosyal adalet, hukuk, özgürlük, düşünce gibi temel değerlerin yeterince gelişmediği, sadece melankoli, sadece menkıbe, gözyaşı, ötekileştirme ve öfkenin yer aldığı bir din anlatımı İslamofobi’yi mahallemize indirecektir. Bizim çocuklarımız, torunlarımız da büyük sorular soracaktır.

DİN ANLAYIŞIMIZ SIĞLAŞTI

İslam dünyası neden sanat üretmiyor, bilimde başarılı olamıyor?

Biz Müslümanlığı sadece inanma ve namaz, oruç, hac gibi belli ritüelleri yerine getirme olarak algıladığımız sürece bu mahcup edici durum devam edecektir. Allah, “Dünyaya inanan ve yararlı iş işleyenler egemen olacaktır” diyor. İslam’ın parlak dönemlerinde biz yararlı iş deyince bilim, teknoloji, insanlara faydalı olma, tıp alanında gelişmeyi anladık. Astronomi, denizcilik, haritada, fende birçok alanda en öndeydik. Demek ki, dinin mesajını anlarsak bunlar olur. Bizim din anlayışımız sığlaştı. Dindarlığı dar bir alana hapsettik. Müslümanlar şeklen dindarlaştıkça, dünyevileşmesi de artıyor. İslam, seccadeni ser ibadetle ömrünü geçir demiyor. Düşünce, bilgi, yararlı iş, temizlik, haklının ve mağdurun yanında olma, iyiliği destekleyip kötülüğü önleme, insanı insan olduğu için sevme hepsi ibadettir.

HER YERDE HÜRRİYET

DİĞER KANALLAR

Facebook

Twitter

RSS

Kişisel Verilerin Korunması

Hürriyet Kurumsal

Bize Ulaşın

Hürriyet
com.tr

© Copyright 2022 Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş